

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет природничих наук

Кафедра лісового і аграрного менеджменту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Меліоративне ґрунтознавство

Освітня програма Агрономія

Спеціальність 201 Агрономія

Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №14 від “31” серпня 2021 р.

м. Івано-Франківськ – 2021

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Меліоративне ґрунтознавство
Освітня програма	Агрономія
Спеціальність	201 Агрономія
Галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство
Освітній рівень	бакалавр
Статус дисципліни	вибіркова
Курс / семестр	4 курс / 7 семестр
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 32 год. Практичні заняття – 14 год. Лабораторні заняття – 14 год. Самостійна робота – 120 год.
Мова викладання	українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/

2. Опис дисципліни

«Меліоративне ґрунтознавство» є навчальною дисципліною, яка передбачена вибірковою частиною освітньої програми фахівців освітнього рівня «бакалавр», яка спрямована на формування у студентів базису професійних знань, необхідних в галузі сільськогосподарських меліорацій як основи підвищення продуктивності і збереження родючості ґрунтів в зонах надмірного і недостатнього природного зволоження.

Мета та цілі курсу:

Мета курсу: формування у студентів розуміння народногосподарського значення дисципліни в загальному комплексі заходів, що складають науково-обґрунтовану систему ведення сільського господарства. Визначення ролі меліорації у захисті ґрунтів та зменшенні впливу несприятливих природних умов при сільськогосподарському виробництві. Ознайомлення з основами заходів комплексної меліорації щодо запобігання та боротьби з деградаційними процесами на меліорованих землях.

Компетентності:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу;
- ЗК 2. Здатність спілкуватися державною мовою як усно так і письмово;
- ЗК 3. Здатність спілкуватись іноземною мовою;
- ЗК 4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- ЗК 6. Навички здійснення безпечної діяльності;
- ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- ЗК 8. Здатність працювати в команді;
- ЗК 9. Здатність спілкуватись з не фахівцями своєї галузі (експертами з інших галузей);
- ЗК 10. Визначенність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків;
- ЗК 11. Прагнення до збереження навколишнього середовища;
- ФК 1. Готовність до комунікації в усній та письмових формах на державні мові України, а також іноземні мові в межах вирішення завдань професійної діяльності;
- ФК 2. Здатність використовувати базові знання з основних підрозділів аграрної науки (рослинництво, землеробство, селекція і насінництво сільськогосподарських культур,

агрохімія, агрометеорологія, плідівництво, овочівництво, ґрунтознавство, кормо виробництво, механізація в рослинництві, фітопатологія, ентомологія, агрофармакологія та ін.);

ФК 15. Вміти застосовувати фахові компетентності щоб претендувати на первинні посади з агрономічних спеціальностей.

Програмні результати навчання:

ПРН 3. Володіння українською та іноземною (на вибір - англійською, німецькою, французькою та ін..) мовами, зокрема спеціальною термінологією для проведення літературного пошуку;

ПРН 4. Здатність демонструвати знання й розуміння фундаментальних розділів математики, фізик і хімії в обсязі, необхідному для володіння відповідними знаннями в галузі сільськогосподарського виробництва;

ПРН 5. Здатність демонструвати знання і розуміння ботаніки, мікробіології, генетики, фізіології рослин та екології в обсязі, необхідному для володіння відповідними знаннями в галузі сільськогосподарського виробництва;

ПРН 6. Здатність використовувати статистичні методи опрацювання даних у сільськогосподарському виробництві;

ПРН 25. Удосконалювати знання і навички за допомогою довідкової та нормативної літературою, відповідною документацією для вирішення завдань пов'язаних з професійною діяльністю.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Вступ. Предмет, завдання і методи меліоративного ґрунтознавства.	Меліоративне ґрунтознавство як теоретична основа агромеліорацій, її зв'язок із загальним ґрунтознавством. Коротка історія меліоративних робіт у світі і в Україні. Меліоративна служба. Меліоративні школи.	Тестування за темою. Виконання самостійної роботи.
2.	Меліоративна характеристика чинників ґрунтоутворення.	Вивчення особливостей і умов ґрунтоутворення при ґрунтово-меліоративних дослідженнях. Геоморфолого-петрографічні, кліматологічні і гідрогеологічні дослідження на меліорованому об'єкті. Ґрунтоутворюючі і підстилаючі породи меліорованого масиву. Вода як об'єкт регулювання гідротермічного режиму ґрунтів. Ґрунтовий - кліматичні умови меліорації ґрунтів. Коефіцієнт забезпечення сільськогосподарських культур вологою в різних зонах.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
3.	Ґрунти найголовніших зон України	Характеристика, використання і особливості меліорації ґрунтів найголовніших зон України.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.

4.	Характеристика основних видів меліорації ґрунтів.	Вміти характеризувати агро меліорацію, фітомеліорацію, хімічну меліорацію, культуртехнічну, гідротехнічну і теплову меліорації.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
5.	Режим зрошення сільськогосподарських культур.	Завдання зрошення. Класифікація зрошувальних меліорацій. Вплив зрошення на зовнішнє середовище, властивості ґрунту і врожай. Елементи режиму зрошення. Розрахунок зрошувальних норм. Розрахунок зрошувальних і поливних норм. Режим зрошення рису.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
6.	Меліорація засолених земель.	Поняття про засолення. Первинне і вторинне засолення. Основні причини засолення земель в Україні. Заходи, що попереджують антропогенне засолення ґрунтів. Солевитривалість сільськогосподарських культур. Критичний рівень залягання мінералізованих ґрунтових вод. Дренаж на зрошуваних землях. Промивання засолених ґрунтів. Меліорація солонців.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
7.	Загальне поняття про осушення.	Методи та способи осушення заболочених і болотних ґрунтів. Осушені землі як об'єкт меліорації. Причини заболочення земель. Режими осушення земель. Методи та способи осушення.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
8.	Культуртехнічні заходи на осушуваних землях.	Система культуртехнічних заходів на заболочених і нормально зволжених землях сільськогосподарського призначення. Об'єкти культуртехнічних робіт: ступінь заростання поверхні об'єкта кущами, лісом, засмічення площі пеньками, камінням, похованою деревиною. Заходи, які спрямовані на знищення механічних перешкод для обробки ґрунту.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
9.	Науково-теоретичні основи рекультивації земель.	Порушені землі як об'єкт рекультивації. Суть і зміст рекультивації земель. Порушення земної поверхні у процесі геолого-розвідувальних робіт. Порушення земель у процесі відкритих	Тестування за темою. Виконання практичних

		розробок родовищ корисних копалин. Класифікація порушених земель. Екологічні наслідки гірничих робіт.	робіт. Виконання самостійної роботи.
10.	Біологічна рекультивація земель.	Суть і значення біологічної рекультивації земель. Класифікація порід і ґрунтів для біологічної рекультивації. Природне заростання кар'єрно-відвальних територій. Принципи і методи створення рослинного покриву. Особливості біологічної рекультивації земель під час підземної розробки родовищ.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
11.	Сільськогосподарська та лісова рекультивація земель.	Суть і зміст сільсько-господарської та лісової рекультивації земель. Обґрунтування методів сільськогосподарської рекультивації земель. Основні принципи підбору сільськогосподарських культур для вирощування на рекультивованих землях. Особливості вирощування сільськогосподарських культур на рекультивованих землях. Сівозміни на рекультивованих землях і їх продуктивність.	Тестування за темою. Виконання практичних робіт. Виконання самостійної роботи.
	Проектування рекультивації земель.	Суть і зміст проектування рекультивації земель. Технічні умови і завдання на проектування рекультивації земель. Вихідні дані для проектування рекультивації земель. Проектно-вишукувальні роботи. Складання проектів рекультивації для різних видів порушених земель.	

3. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	-
Практичне заняття	35
Лабораторні заняття	15
Самостійна робота	-
Індивідуальне завдання	-
Екзамен (у 7 семестрі).	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції																		-
Практичні з-тя		5		5		5		5		5		5		5				35
Лабораторні з-тя					5				5				5					15
Самостійна р-та																		
Індивідуальні завдання																		
Екзамен																	50	50
Всього за тиж-нь		5		5		5		5		5		5		5		15	50	100

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, лабораторії, комп'ютери та інше
Кабінет 106, 35 м ²	Мультимедійний проектор, 1 шт Мультимедійний екран, 1 шт
Література	
<p>1. Кучерявий В. П. Фітомеліорація: Навчальний посібник. Львів: Світ, 2003. 540 с.</p> <p>3. Лисик Г. А. Основи меліорації і ландшафтознавства / Г. А. Лисик, Б. Б. Куликовський. – К.: 2005. 462 с.</p> <p>4. Землеробство та меліорація: Підручник / І. І. Назаренко, І. С. Смага, С. М. Польчина, В. Р. Черлінка // За ред. І. І. Назаренка. Чернівці : Книги – XXI, 2006. 543 с.</p> <p>5. Панас Р. М. Рекультивация земель: Навчальний посібник. Вид. 2-ге.</p> <p>6. Сучасний стан, основні проблеми водних меліорацій та шляхи їх вирішення / За ред. П.І. Коваленка К.: Аграрна наука, 2001. 214 с.</p> <p>7. Землеробство в умовах недостатнього зволоження (наукові та практичні висновки) – К.: Аграрна наука, 2000. 80 с. 21</p> <p>8. Гідротехнічні меліорації лісових земель /за ред. Юхновського В.Ю.- К., Арістей, 2007.</p> <p>9. Ромащенко М.І., Рачинська Е.С., Шевченко А.М. Інформаційне забезпечення зрошеного землеробства. Концепція, структура, методологія організації. /за ред.. М.І. Ромащенко. К. : Аграрна наука, 2005. 196 с.</p> <p>10. М.І. Ромащенко, С.А. Балюк. Зрошення земель в Україні. Стан та шляхи поліпшення . К.: Видавництво “Світ”, 2000. 114 с.</p> <p>11. Морозов В.В. Ландшафтні меліорації. Навчальний посібник. Херсон: Видавництво ХДУ, 2007. 224 с.</p> <p>12. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з курсу «Меліорація земель» напряму підготовки 6.090101 – «Агрономія» / Конаков Б. І., Ярош А. В. К., 2008</p> <p>13. Методичні вказівки до виконання самостійної розрахункової роботи “Режими зрошення сільськогосподарських культур” для студентів напряму підготовки 6.0901.01 – «Агрономія» / Конаков Б. І., Ярош А. В. К., 2009</p> <p style="text-align: center;"><i>Періодичні видання</i></p> <p>14. Меліорація і водне господарство: Міжвідомчий тематичний науковий збірник. – К.: Аграрна наука.</p>	

7. Контактна інформація

Кафедра лісового і аграрного менеджменту	Факультет природничих наук вул. Галицька, 201 каб. 206, 107 тел. (0342) 59-61-66 (0342) 59-61-72 сайт: https://kag.pnu.edu.ua/ E-mail: klam@pnu.edu.ua
Викладач (і) Гостьові лектори	Турак Олег Юрійович
Контактна інформація викладача	oleg.turak@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності, Положення про запобігання плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; отримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.
Пропуски занять (відпрацювання)	Відвідування занять є обов'язковим. Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове. За умови відсутності студента на лабораторних заняттях, отримання

	<p>негативної оцінки або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт.</p> <p>За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу. У випадку порушень і зловживань (невідвідування занять більше 50% часу – недопущення до іспиту)</p>
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	<p>Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів).</p> <p>Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).</p>
Додаткові бали	<p>Позитивно оцінюється відповідальність, старанність, креативність, фундаментальність.</p>

Викладач _____ О. Турак